

Dokumentoinnista pedagogiseen dokumentointiin

Linda Prepula 14.4. & 22.4.2021

Mikä erottaa dokumentoinnin pedagogisesta dokumentoinnista?

Dokumentointi on sisältöjen tuottamista

- Kuvat, videot toiminnasta
- Piirustukset, lapsen työt
- muistiinkirjoitetut haastattelut
- Lasten ja vanhempien keskusteluista tehdyt tallenteet
- Kasvunkansio
- Muistiinpanot
- Tiedotteet, viikkokirjeet
- Toiminnan näkyväksi tekeminen

Pedagoginen dokumentointi

- Dokumentoinnin sisällön reflektointi yhdessä lasten, vanhempien ja työtiimin kanssa.
- Reflektointi aloittaa dokumenttien prosessoinnin ja tämä prosessointityö antaa merkityksen dokumentoinnille.
- Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatustoiminnan arviointia suuntaamista sekä kehittämistä dokumenteista saadun tiedon ja uuden ymmärryksen avulla.

Mitä pedagoginen dokumentointi on?

Varhaiskasvatuksen keskeinen työmenetelmä suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioimisessa sekä kehittämisessä.

- **Dokumenttien prosessoinnin** myötä vaikutusta pedagogisen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen
- Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien **osallisuuden lisäämisen**
- **Suunnitelmallisen dokumentoinnin** tavoitteena:
 - tuntemaan yksittäistä lasta
 - ymmärtämään lasten välisiä suhteita
 - ryhmän henkilökunnan ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta.
- Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on toteuttaa **varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti. Se tekee oppimisen näkyväksi**

Miksi pedagogista dokumentointia?

- Tiedonvälitys
- Oppimisprosessit näkyväksi
- Lasten havainnointi
- Päiväkodin toiminnan kehittäminen
- Ammattitaidon kehittäminen
- Tieto- ja viestintäteknologian opettelu
- Mediakasvatus
- Varhaiskasvatusta koskevan tiedon ja arvostuksen kasvattaminen

Pedagogisen dokumentoinnin tasot

Lapsen taso

- Mikä lasta kiinnostaa?
- Mitä lapsi osaa?
- Mitä lapsi tarvitsee?
- Mitä haluat tietää lapsesta?
- Mitä lapsi haluaa kertoa?
- Mitä teos esittää?
- Minkälaisen vaiheiden kautta teos syntyi?
- Mikä tekemisessä oli helppoa / vaikeaa / mukavaa / tyhmää?
- Mitä lapsi oppi?
- Mitä lapsi haluaisi oppia seuraavaksi?

Toiminta

Kasvattaja työskentelee

- havainnoimalla
- kysymällä ja kuuntelemalla ja keskustelemalla
- kirjaamalla muistiin
- haastattelemalla
- leikkimällä, piirtämällä, musisoimalla ja näyttelemällä yhdessä lapsen kanssa

- ottamalla valokuvia ja videoita

- piirtämällä muistiinpanoja / karttoja

Lapsi työskentelee

- valokuvaamalla
- piirtämällä
- videoimalla

Lapsiryhmän taso

- Miten ryhmässä tapahtuvat päivän tilanteet sujuvat? Esim. siirtymä-, ruokailu ja lepotilanteet?
- Mikä lapsia kiinnostaa ja motivoi?
- Milloin ryhmän lapset kyllästyvät ja passivoituvat?
- Mitä ryhmän lapset tarvitsevat?
- Millaiset vertaissuhteet lapsilla on ryhmässä?

Pedagogisen dokumentoinnin tasot

Huoltajien taso

- Minkälaisia tapoja ja tottumuksia perheellä on?
- Minkälaisia arvoja ja kasvatuseriaatteita?
- Mistä asioista lapsi pitää, mitä arastelee tai mistä hän kiinnostuu?
- Mitä lapsi osaa ja minkälaisia asioita hän tällä hetkellä opettelee?
- Minkälaista tukea lapsi tarvitsee erilaisissa tilanteissa?
- Minkälaisiksi toivomme lasten kasvavan? Mitä asioita olisi tarpeellista oppia?
- Mitä voimme tehdä varhaiskasvatuksessa ja kotona, jotta etenemme kohti asetettuja tavoitteita?

Toiminta

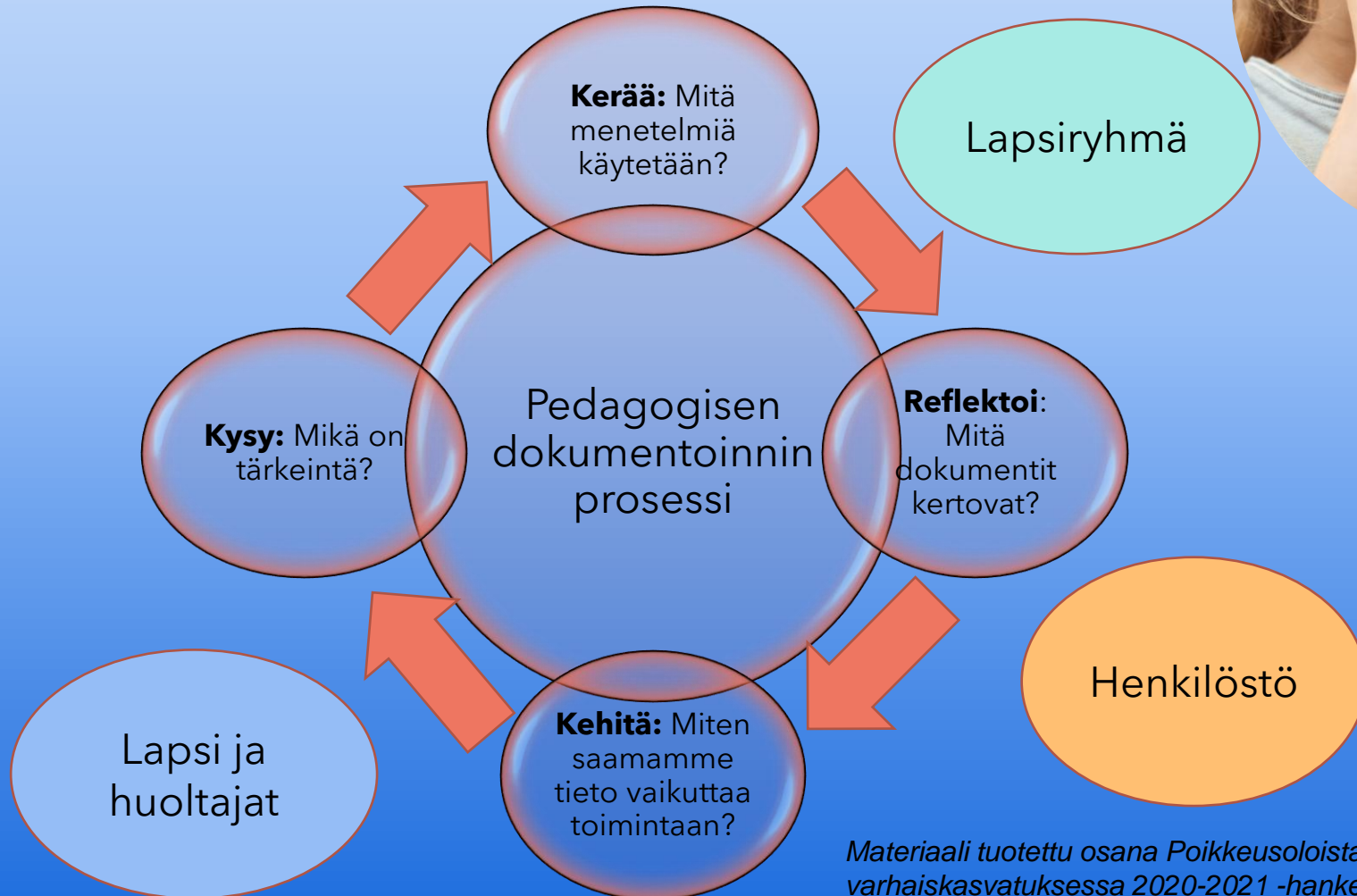
Kasvattaja työskentelee

- Kysymällä ja keskustelemalla
- Pyytämällä huoltajilta valokuvia (esim. Tärkeät asiat)
- Ideoiden ja toiveiden kerääminen, pyytäminen (esim. Ideataulut, valintojen mahdollisuus, äänestys erilaiset kyselyt)
- mahdollisuus ryhmän huoltajien yhteiseen keskusteluun mm. vanhempainilta, etävanhempainilta

Henkilöstön taso

- Miten minä tulkitseen tämän tilanteen? Yllättäkö jokin asia? Entä miten kollega tulkitsee?
- Mitä tämä kertoo lapsesta / lapsiryhmästä / perheestä/ oppimisympäristöstä / meistä ammattilaisista?
- Mikä on tämän dokumentin pedagoginen voima?
- Millaisista vahvuuksista dokumentti kertoo? Mikä motivoi?
- Mitä minä tekisin kyseisessä tilanteessa? Kollegan näkemys?
- Mihin tämä dokumentti meitä ohjaa? Voisimmeko kokeilla jotakin uutta?
- Miten voimme hyödyntää tätä dokumenttia suunnittelussa päivä- kuukausi- ja vuositasolla?
- Miten tässä dokumentissa tulee esille lasten, vanhempien ja henkilökunnan osallisuus?
- Kuinka varhaiskasvatussuunnitelmat näkyvät tässä dokumentissa??
- Millaisen dokumentin valitsemme seuraavaksi?

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi kasvattajan näkökulma

Kasvattajien ammatillinen kehittyminen vaatii systemaattista pohdintaa sekä yksilöllisesti että ryhmässä.

Tiimityössä pohtia yksin ja yhdessä ja kirjata esim. alla oleviin kysymyksiin vastauksia

- Olen valinnut tämän alan, koska...
- Mieluisin asia, jota teen päivittäin töissä lasten kanssa
- Arvostan lasta, koska...
- Työssäni haaveilen vielä joskus tekeväni...
- Minua haastaa työssäni...
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat tärkeät työssäni, koska...
- Haluaisin kehittää yhdessä tiimini kanssa:

- Mitä odotamme toisiltamme tiimityössä?
- Miten käytämme hyödyksi toistemme osaamisen ja kuinka jaamme vastuut?
- Miten tuemme toisiamme tiimissä?
- Missä asioissa voisimme kehittyä tiiminä, mitä lähdemme opettelemaan tai kokeilemaan?

Dokumenttien prosessointi

- Pysähdy dokumenttien äärelle.
- Dokumentteja tutkitaan ja reflektoidaan tavoitteen näkökulman mukaisesti.
- Mitä näissä dokumenteissa tapahtuu? Vastaako dokumentti asetettuihin tavoitteisiin, mikä toimii jo hyvin vai pitäisikö jotakin muuttaa?
- Reflektoidaan sekä arvioidaan toimintaa ja pedagogiikkaan, ei yksilöitä.

Pedagogista dokumentointia käytännössä, tuumaustauot Lapsen tuumaustauko

- Joka päivä yhden lapsen tuumaustauko n. 15 min.
- Pienten lasten kanssa toiminnallinen tuumaustauko, jolloin lapsen toimintaa dokumentoidaan ja tulkitaan.
- Asettaudu hetkeksi ajatuksella lapsen maailmaan.
- Vuodessa tulee n. 10 tuumaustaukoa / lapsi
- **Tuumaustauoista syntyy osa lapsen vasuprosessia, niistä saadaan tietoa lapsen näkemyksistä sekä niiden avulla voidaan arvioida lapsen vasun toteutumista.**
- Tuumaustaukoon mukaan:
 - Edellisen kuukauden tuumaustauko, valokuvia, lapsen töitä, piirroksia jne.
 - Keskustelu kirjataan ja tallennetaan
 - Edellisen kuukauden tuumaustaukoon palataan seuraavalla tuumaustauolla
 - Tuumaustauoista muodostuu näin osa lapsen vasuprosessia

Pedagogisen dokumentoinnin toteutus käytännössä, tuumaustauot

Lapsiryhmän tuumaustauko

Pohditaan ja keskustellaan yhdessä lapsiryhmän kanssa dokumenttien avulla mm.:

- Mitä me olemme tehneet?
- Mikä on ollut mielenkiintoista ja mukavaa?
- Mikä on ollut vaikeaa?
- Mitä me olemme oppineet?
- Mitä tehdään seuraavaksi?

**Mietittävää:
Voisimmeko omassa
ryhmässä toteuttaa?**

**Päivittäin, osana
varhaiskasvatuksen
toimintaa**

**Ryhmän
tuumaustauko
kerran viikossa**

Pedagogisen dokumentoinnin toteutus käytännössä, tuumaustauot

Henkilöstön tuumaustauko

- Tuumaustauko tiimipalaverissa
- Tiimipalaveriin suunnitellaan valmiiksi kysymykset, joita pohditaan tiiminä.
 - Pohditaan toimintaa ja sen suhdetta tavoitteisiin, ollaanko menossa tavoitteita kohti?
 - Tehdäänkö niitä asioita, joita lapsia kiinnostaa? Onko lasten tarpeet huomioitu toiminnassa?
 - Kuinka kehitämme ja muutamme toimintaa?
 - Mitä teemme seuraavaksi?
 - Mikä on tärkeää? Mihin keskitymme seuraavaksi?

Huoltajien tuumaustauko

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen sekä sen toteutumisen arvioiminen ovat osa lapsen yksilöllistä pedagogisen dokumentoinnin prosessia.
- Tuumaustaukoja ja keskusteluhetkiä pitkin toimintakautta
- Vanhempainillat

Lisää ideoita Pedagogiseen dokumentointiin

Huomio vahvuuksiin!

Vahvuus tulee vahvuudeksi silloin, kun joku huomaa sen ja sanoo sen ääneen
Lapsi, joka tunnistaa vahvuutensa, ei lannistu epäonnistumisesta.

Vahvuuksien avulla lapsi ponnistelee tavoitteisiin, koska hän luottaa kyvykkyyteensä.

- Projektit ja dokumentointi vahvuuksista
- Tunnistetaan ja sanoitetaan dokumenteista lasten vahvuuksia

Ideoita pedagogiseen dokumentointiin

- Lasten palaverit
- Lasten uutiset videona tai kuvin, sanomalehti
- Sosiogrammi
- Näyttely tai esitys, voidaan koota myös digitaalisesti
- Lapsen oma projekti; suunnitelma, toteutus, valmis teos, lapsen oma pohdinta

Valokuvaus ja videointi

- Mitä valokuvien ja videoinnin avulla halutaan nähdä? Mihin halutaan muutosta? Miten videointi tai kuvaus edesauttavat kehittämään toimintaa?
- **Kuka kuvaa, lapsi vai aikuinen?** Milloin? Millä välineellä kuvataan? (tabletti, videokamera, puhelin)
- Mihin kuvaamisessa keskitytään? Kasvattajien toimintaan? Lasten leikkiin, heidän kokemuksiin ja ajatteluun, ideoihin? Ryhmän vai yksittäisen lapsen dokumentointiin?
- Suunnitelma ennen toteutusta selkeyttää tavoitetta ja toimintaa. Tämän jälkeen on helpompaa arvioida ja tarvittaessa kehittää toimintaa.
- Lyhyet ja suunnitellut videoinnin kohteet helpottavat dokumentin prosessointia

Kuvilla

- **Kuvitettu päivä tai viikko:** kuvataan tietyn ajan lasten toimintaa. Esiin vanhemmille esim. Ilmoitustaululle.
- **Kuvallinen päiväkirja/viikkokirja,** valitaan kuvat esim. tuumaustauoilla
- **Tärkeät asiat, "minulle tärkeä".** Kuvataan ja kirjataan tärkeästä asiasta/esineestä kotona ja päiväkodissa.
- **Teemataulu.** Tiettyyn teemaan keskittyminen ja siitä kuvaaminen. Esim. Värit, lumi, jokin lapsia kiinnostava teema.
- **Leikkikirja,** millaisia leikkejä meidän ryhmässä leikitään nyt. Digitaalinen tai paperinen.
- **Kuvat kasvunkansioon** digitaalinen tai perinteinen paperinen. Kansio kertoo lapsen historiasta. Se toimii pohdinnan, muistelun ja suunnittelun välineenä sekä näkyväksi tekemisen apuvälineenä.

Projektiseinä

- lasten kanssa toteutettava projekti näkyväksi
- lapsi hahmottaa helpommin meneillään olevaa kokonaisuutta.
- Projektiseinälle kerätään erilaisia dokumentteja lasten projektista
- Projektiseinä on aktiivinen alusta, josta keskustellaan lasten ja vanhempien kanssa
- Projektiseinästä otetaan suuntaa jatko-työskentelylle sekä muistellaan jo tapahtuneita asioita.

Lähdettiin tutkimusretkelle rantaan. Rannalla oli paljon kiviä, mietittiin, mitä niillä voisi tehdä. Mistä kivet syntyvät? Täytyy vielä etsiä tietoa. Miten kiviä voi koristella?

Tehdään näyttely, kun kivet on koristeltu ja otetaan kivistä kuvia kameralla. Minä tein maalauksen kivistä ja rannasta. Sormivärit tarttuivat hyvin kiveen, käytin sinistä väriä.

Kamerakynän -pedagogiikka

- Pedagoginen malli, jossa oppimista ohjataan yksinkertaisilla videokuvauksilla ja kuvatehtävillä
- "Kameran pitäisi olla kuin kynä, jolla ihminen ilmaisee ajatteluaan." (Alexandre Astruc 1948)
- 1) Kuvaustehtävä: ongelma, jonka lapset ratkaisevat kuvaamalla
- 2) Katselutehtävä: videota tulkitaan, tutkitaan yhdessä

Miten kuvaaminen auttaa oppimaan?

- Konkretisoi, kuvallistaa ja toiminnallistaa, aktiivista oppimista
- Oppimisympäristö laajenee, työskentelyn moninaisuus
- Jäsentää havaintoja ja ajatuksia
- Ohjaa tarkkaavaisuutta, tukee toiminnanohjausta
- Kehittää ja motivoi vuorovaikutusta, opitaan yhdessä
- Vahvistaa omistajuutta ja tuottaa oppimista edistäviä emootioita

Kamerakynän pedagogiikka, vinkkejä

- Samalla kirjaimella alkavia asioita
- Värit, muodot, adjektiivit
- Matikkatarina
- Etsi päiväkodista jokin kone
- Vuodenajan merkkejä
- Puun osat
- Päiväkodin pihan esittely, kuvaa yksi paras paikka
- Temppuradan käyttöohje
- Valokuvapiilotusleikki
- Tunteet: video, jossa tulet iloiseksi, surulliseksi jne. Mikä tunteen aiheuttaa?
- Äänetön musiikkielokuva: soita tunteen mukaan.
- Kuvaa retkeltä jotakin, mitä muut eivät ole huomanneet
- Työskentelyprosessin kuvaus: vesivärimaalaaminen, käsien pesu, pukeutuminen

Jos kiinnostuit kamerakynän pedagogiikasta

- **Kaikki kuvaa EDU.** Ilmaisella verkkokurssilla tutustutaan kamerakynän pedagogiikkaan itsenäisesti tai työkaverien kanssa. Koulutuksessa on paljon esimerkkejä oikeista opetustilanteista eri oppiaineissa niin videoiden kuin esimerkkienkin muodossa. Koulutuksessa käydään lävitse niin teoriaa kuin käytäntöä sekä elokuvan perusasioita. [Kaikki Kuvaa EDU](#) 19.3.2021
- **Kamerakynä-foorumi** Facebookissa on paikka, jossa kamerakynän pedagogiikasta jaetaan kokemuksia, ideoita ja kysymyksiä. Sieltä löytää lisäksi ajan tasaista tietoa kamerakynän pedagogiikasta.
- **Kamerakynän pedagogiikka opettajan käsikirja.** [kamerakynan pedagogiikka - opettajan käsikirja \(2017\) web.pdf](#) 19.3.2021
- **Kamerakynäpakka.** Pakassa 52 ideaa hyödyntää videokameraa opetuksen välineenä. Harjoituksia sekä menetelmiä eri oppiaineisiin, ryhmäytymiseen sekä elokuvailmaisuuksiin. [Kamerakynäpakka \(kamerakynapakka.blogspot.com\)](#) 19.3.2021
- **Videopensseli-opas.** Oppaassa esitellään menetelmä, joka on mediakasvatuksellisen elokuvakasvatuksen työväline. Videokameran välityksellä tutkitaan, tarkastellaan sekä havainnoidaan ympäristöä. Menetelmän avulla voidaan tuoda mediakasvatuksellisuutta opetuksen eri aihealueisiin ja sitä voidaan hyödyntää esi- ja alkuopetuksessa. [videopensseli_071209.pdf \(kulttuurivalve.fi\)](#) 19.3.2021

Sadutus

” Kerro satu (tarina tai juttu). Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat.”

- Ole aidosti kiinnostunut kuuntelemaan lasta
- Kehota kertomaan
- Kirjaa sana sanalta, kertojan nähden
- Lue valmis tarina kertojalle, jotta hän voi muuttaa tai korjata halutessaan
- Kirjaa satuun kertoja, päivämäärä, paikka.
- Pyydä aina lupa kertojalta sadun lukemiseen muille tai esille laittoon.

Sadutus

- Hyödynnä ilmaisten kuvapankkien cc-kuvia.
- Sadutus ja siihen liittyviä kuvia tai kuva ennen sadutusta.
- Verkkokirjasovellukset
- Sadutus nauhoitettuna
- Yhteissadutus pienryhmässä, jatketaan tarinaa vuorotellen. Onnistuu jo 4-5v kanssa.
- Kootaan tarinoista kirja, pidempi projekti (askarrellaan kannet ym.)
- Sadutuksen jälkeen voidaan mukaan ottaa esim. käsinukkeja, askarreltuja paperinukkeja, lapsen piirtämiä tai askartelemia hahmoja
- Sadusta tehdään animaatio, lyhyt video tai digitaalinen esitys.

Sovelluksia pedagogiseen dokumentointiin

Kuvat ja esitykset

- **iMovie**, kuvista ja videoista esityksiä.
- **Stop Motion**, kuvista esityksiä (voi jatkotyöstää iMoviessa)
- **Shadow Puppet Edu**, kuvista ja videoista esityksiä.
- **Toontastic**, animation tekoon.
- **iMotion**, animaatioiden tekemiseen
- **Windows videoeditori**.
- **PhotoGrid**. Valokuvista esitys.
- **Clipp**. Valokuvista ja videoista esitys.

Äänen nauhoittaminen

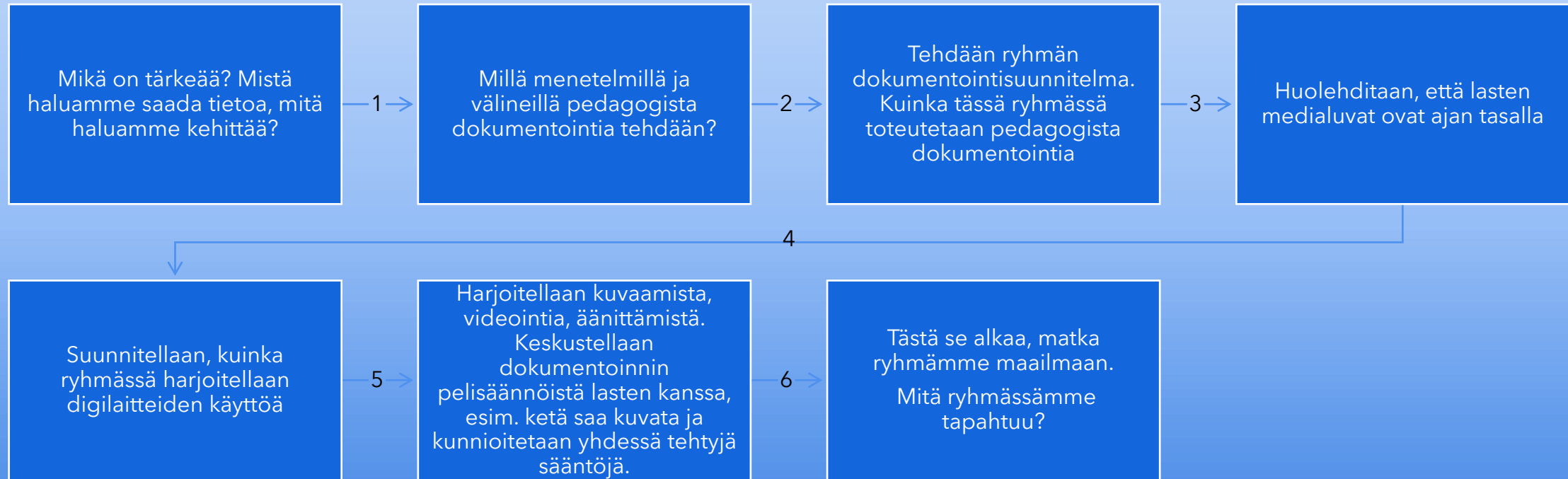
- iPadin **sanelin**
- Windowsin **puheentallennus**
- **Chirp.qr-sovellus**

Sadutus

- **Papuri-työkalu, Papunet sivustolla**. verkkokirjojen tekemiseen. Mahdollisuus jakaa sähköisesti tai tulostaa.
- **PowerPoint** kuvia ja äänen tallennus esitykseen.
- **Sway**. Microsoftin esitystyökalu. Kuvia, videoita ja tekstejä.
- **Word**. Sanele toiminto kirjoittaa puhutun tekstin. Kuvien lisääminen koneelta tai kuvapankeista.
- **Book Creator**. iPadille kaksi kirjaa kerrallaan. Tietokoneella ilmaisversiossa voi tehdä verkossa 40 kirjaa. Vaatii kirjautumisen koneella työskennellessä.

Lähdetään matkalle...

Heinimaa, E. 2011. Reggio Emilia pedagogiikka. Teoksessa Paalasmaa J. (toim.) Lapsesta käsin. Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. (277-282). PS-kustannus.

Heikkinen, K-M. & Kajan, H. 2021. Pedagoginen dokumentointi näkyväksi. Projektiseinä. [Arjen toimivaa pedagogiikkaa: Pedagoginen dokumentointi näkyväksi: Projektiseinä \(diggaamundigimatkaa.blogspot.com\)](https://diggaamundigimatkaa.blogspot.com) 5.3. 2021

Hotulainen, R., Lappalainen, K. & Sointu, E. 2015. Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara(toim.), Positiivisen psykologian voima. (264-280). PS-kustannus.

Karlson, L. 2014. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. PS-kustannus.

Kiesiläinen, I. Kamerakynä.fi. 2017. Ismo Kiesiläisen mediakasvatussivusto: Kamerakynän pedagogiikka [Ismo Kiesiläisen mediakasvatussivusto: Kamerakynän pedagogiikka \(kamerakyna.fi\)](https://kamerakyna.fi) 19.3.2021

Kiesiläinen, I. 2020 (versio). Kamerakynän pedagogiikka. Opettajan käsikirja. [kamerakynan pedagogiikka - opettajan käsikirja \(2017\) web.pdf](#) 2.3.2021.

Opetushallitus. 2021. Pedagoginen dokumentointi. [Pedagoginen dokumentointi | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://oph.fi) 21.1.2021.

Lähteet

Opetushallitus.2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Pedagoginen dokumentointi (37-38). [varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf \(oph.fi\)](#) 21.1.2021.

Opetushallitus. 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. [esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf \(oph.fi\)](#) 5.3.2021

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

Kaikki kuvat CC-lisenssillä, Bing-kuvapankkikuvat.

Kiitos!